

Wielkopolanie zawsze charakteryzowali się wysokim poziomem cnót obywatelskich. Poczucie obowiązku, odpowiedzialność za słowa i czyny, punktualność, rzetelność, uczciwość – wszystkie te cechy łącznie decydowały o klimacie wzajemnego zaufania, o warunkach funkcjonowania społeczeństwa w sposób zgodny z normami prawnymi i moralnymi, z dobrymi obyczajami ekonomicznymi.

Cnoty obywatelskie nie dają się ująć w formułę prawną. Ich przestrzeganie jest raczej sprawą obyczajów panujących w danym społeczeństwie, są wyrazem poziomu jego kultury. Można również powiedzieć, że cnoty obywatelskie są wyrazem przestrzegania praw i obowiązków obywateli. W nich przejawia się dbałość o dobro wspólne, o interes społeczny, niekoniecznie materialny. Wielokrotnie w historii naszego społeczeństwa, a zwłaszcza w dziejach naszej małej ojczyzny mieliśmy piękne przykłady wspaniałych postaw obywatelskich. Emilia Sczaniecka, Karol Marcinkowski, Hipolit Cegielski, August Cieszkowski, Dezydery Chłapowski czy Jan Konstanty Żupański, księża Piotr Wawrzyniak i Augustyn Szamarzewski to nie przywódcy powstań narodowych, ale wielcy obywatele, którzy swym postępowaniem, całą swoją działalnością społeczną i gospodarczą wzmocniali Polskę i Wielkopolskę, dawali przykład dbałości o dobro wspólne. Próbujmy ich naśladować choćby w solidnym gospodarowaniu. Gospodarność to też cnota obywatelska i w dodatku warunkująca sukces. Wśród cnót obywatelskich ważne miejsce zajmuje sprawa poczucia odpowiedzialności. Odpowiedzialność za decyzje i zachowania w stosunku do najbliższych, do rodziny, do otoczenia. Poczucie odpowiedzialności niezbędne jest we wszystkich poczynaniach, w każdym miejscu pracy, na każdym stanowisku: dyrektora czy portiera, nauczyciela czy ucznia, na ulicy wśród kierowców, jak i wśród pieszych. Siadając za kierownicą samochodu po wypiciu alkoholu, wykazujemy się zupełnym brakiem odpowiedzialności wobec siebie samego i otoczenia. Całkowity brak poczucia odpowiedzialności cechuje również przemoc wkraczającego nagle na jezdnię. Ważna jest również odpowiedzialność za środowisko, w którym żyjemy. Można na nie spojrzeć przez pryzmat ekologii, a więc czynić to, co robią obywatele krajów wysoko rozwiniętych. Wprawdzie daleko nam do Japonii, ale segregowanie śmieci wygląda w Wielkopolsce lepiej niż u niektórych sąsiadów. Istnieje jeszcze odpowiedzialność za środowisko w sensie społecznym. Należy do niej choćby wzięcie udziału w wyborach samorządowych czy parlamentarnych.

The people of the Wielkopolska region have always been known to cultivate civic virtues. Their relationships have always been permeated by a strong sense of duty, accountability for one's words and deeds, punctuality, reliability and honesty. All of these are essential for societies to uphold legal and moral standards and pursue good economic practice. Civil virtues escape containment in a legal text. The will to observe them must stem from social habits and a society's culture. Once adopted, civil virtues can also be said to lead to civil obedience. They indicate a concern for the common good and social interests, not necessarily in the material sense. Throughout the ages, our society, and particularly our local community, has set remarkable examples of civil behavior.

Rather than being leaders in successive uprisings, Emilia Sczaniecka, Karol Marcinkowski, Hipolit Cegielski, August Cieszkowski, Dezydery Chłapowski, Jan Konstanty Żupański and Reverends Piotr Wawrzyniak and Augustyn Szamarzewski strived to be good citizens whose deeds as well as social and economic dedication strengthened Poland and the Region of Wielkopolska, providing an example of how to take care for the common good.

We need to follow that example, at least in good management. Thrift, in fact, is another civil virtue, one of critical importance for our success.

One of the most pivotal civil virtues is responsibility for one's decisions and for acts involving our loved ones, our families or our environment. The sense of responsibility must permeate all of our deeds, in every workplace, every position we assume, whether that of a director or of a janitor, a teacher

or a student. In the streets, we need to act responsibly both as drivers and pedestrians. Drunk driving is an act of an utter lack of responsibility both towards ourselves and those around us. Similarly irresponsible behavior is displayed by pedestrians who step onto a street without as much as looking

O JAKIE CNOTY WALCZYMY

Pozwalamy sobie na stwierdzenie, że i na tym odcinku Wielkopolska wygląda lepiej. Kolejną cnotą obywatelską jest niewątpliwie obowiązkowość. Poczucie obowiązku łączy się zawsze z odpowiedzialnością, jest jakby jej uzupełnieniem. Osoba odpowiedzialna poczuwa się zawsze do wykonania nałożonych lub przyjętych na siebie zadań sumiennie, rzetelnie i w ustalonym terminie. To jest właśnie obowiązkowość.

Obowiązkowość przejawia się w tym, że jesteśmy zawsze punktualnie na umówionym spotkaniu, że uczciwie i solidnie wypełniamy swoje obowiązki zawodowe, na co Ojciec Święty Jan Paweł II wielokrotnie zwracał uwagę w swych wystąpieniach. Odpowiedzialność i obowiązkowość są zaprzeczeniem obojętności.

To obojętność właśnie oznacza obcość wobec naszej małej ojczyzny i wobec państwa. Fatalny podział na „my” i „oni”. To wyobcowanie przejawia się chociażby w krytykowaniu wszystkich dokoła bez zastanowienia się, ile sami jesteśmy winni różnym brakom.

W demokracji krytyka jest potrzebna, by poprawić to, co jest złe, by zmienić obowiązujące przepisy lub prawa, ale krytyka z pozycji zaangażowania, a nie obcości. Właśnie poprzez uczestniczenie w życiu społecznym mamy możliwości wpływania na takie zmiany. Natomiast stwierdzenie, że skoro prawo lub przepisy są złe, to nie należy ich przestrzegać – jest prostą drogą do anarchii.

Solidność w stosunku do klienta ze strony sprzedawcy, uprzejmość i pełna informacja ze strony urzędnika w stosunku do petenta, to też są cnoty obywatelskie, które budują wzajemne zaufanie. Urzędnicy powinni pamiętać, że ich praca jest służbą a nie władzą. A młodzieży szkolnej i studenckiej warto tu przypomnieć, że korzystanie ze „ściąg” w czasie egzaminów jest właśnie brakiem uczciwości, a zarazem brakiem odpowiedzialności w stosunku do siebie samego, bo zaległości w wiedzy zemszczą się w pracy zawodowej i trudno je będzie później nadrobić.

Cnoty obywatelskie to nie dobra materialne, ale bardzo przyczyniają się do tworzenia dobrobytu. To właśnie one przyczyniły się w XIX wieku do szybszego rozwoju gospodarczego Wielkopolski w porównaniu do innych dzielnic kraju, ponieważ powstał klimat wzajemnego zaufania, a tym samym zbudowano kapitał zaufania społecznego.

W efekcie cnoty obywatelskie stanowiły podstawę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, społeczeństwa wymagającego dobrej pracy od współobywateli i nietolerującego zła.

Kapitał zaufania społecznego nie występuje w postaci materialnej. Jest jednak niezbędny w życiu każdego społeczeństwa, ponieważ od niego w zasadniczy sposób zależy tworzenie klimatu wzajemnego zaufania obywateli względem siebie, uczciwości, a także sprzyja przywróceniu wiarygodności poszczególnych instytucji, zarówno samorządowych, państwowych, jak i pozarządowych. Badania przeprowadzone w Polsce przez socjologów w ramach „Diagnozy społecznej” w latach 2003 i 2005 wykazały, że tylko 10% osób ufa innym ludziom. Ten wskaźnik w Danii i Finlandii kształtuje się na poziomie ponad 70%, a w Holandii i Irlandii – powyżej 50%.

Twórcą pojęcia kapitału zaufania społecznego jest znany amerykański filozof i politolog pochodzenia japońskiego Francis Fukujama. Uważa on, że należy budować społeczeństwo obywatelskie, zdolne do podejmowania decyzji nie tylko na własnym podwórku, we własnym przedsiębiorstwie, ale również w gospodarce miasta, regionu i kraju. Pojęcie kapitału społecznego nie jest ściśle zdefiniowane, jest za to bardzo pojemne, ponieważ mieści się w nim wszystko, co służy dbaniu o dobro wspólne, co pomaga we wzajemnej współpracy, co przejawia się w wielu postawach obywatelskich.

up to check the approaching traffic. Equally important is responsibility for the surrounding environment. One possible approach is to follow the example of environmentalists in developed countries. Although Poland is far behind Japan, Wielkopolska does much more to segregate its waste than some of our neighboring countries. Responsibility for the environment also extends to social aspects. It requires active involvement in local and parliamentary elections. One may venture to say that Wielkopolska is a leading region with that respect as well.

Without a doubt, reliability should be classified as another essential social virtue. There is strong link between reliability and responsibility, the two, in fact, seem to complement each other. Responsible persons consistently perform their duties and any voluntary work in a thorough, competent and timely fashion. This is what reliability is all about. It is about arriving on time to all appointments so as not to keep others waiting and fulfilling professional duties honestly and competently, in keeping with the advice of Pope John Paul II given in his homilies.

Responsibility and reliability are in direct opposition to indifference. Indifference is a form of hostility towards one's little homeland and country. It creates a division between 'us' and 'them' with tragic consequences. The resulting attitude is one of criticizing everyone without noticing one's own faults. Democracies rely on criticism to repair their shortcomings and change their ways and laws. This form of criticism, however, stems from involvement rather than from being distanced.

Social involvement creates opportunities that trigger off change. On the other hand, those claiming that poor design of laws relieves us from the responsibility to observe them take a bold step towards anarchy. A shop assistant's competence in dealing with customers, kind treatment coming from a clerk in a public office who is ready to provide information are also civil virtues that contribute to increasing mutual trust. Clerks must bear in mind they are there to serve, not exercise power. Students need to be reminded that 'cheating' on tests is a form of dishonesty and irresponsibility towards oneself. Ignorance will take its toll in their professional life and will be difficult to eliminate.

Although they are not tangible goods, civil virtues contribute to generating welfare. In the 19th century, civil virtues speeded up Wielkopolska's economic growth helping it to outperform other regions. Its residents owed the success to mutual trust that arose in the community. Civil virtues formed a basis for the development of civil society which required hard work and zero tolerance of destructive behavior. The capital of social trust does not assume any material form. Such capital is indispensable for any society to ensure mutual trust and honesty among its citizens. Social trust additionally safeguards the credibility of local, national and non-governmental institutions.

Sociological research conducted in Poland in 2003 and 2005 within a program of 'Social Diagnosis' shows that only 10% of the respondents trust other people. The corresponding ratios in Denmark and Finland exceed 70% while those in the Netherlands and Ireland are above 50%.

The term social trust capital was coined by Francis Fukujama, a famous contemporary American philosopher and a politics expert of Japanese origin. In his opinion, members of a civil society should be empowered to make decisions that concern not only their local area or business undertakings but also the economies of their entire cities, regions and countries. The notion of social capital has not been strictly defined. The definition is extensive and includes anything that encourages the care for the common good and mutual co-operation displayed by a range of civil behavior. How then does one build up the capital of social trust? How can such capital be supported?

Jak więc zbudować kapitał zaufania społecznego? Na czym go oprzeć? Jak odbudować wzajemne zaufanie często między sąsiadami, między poszczególnymi grupami interesów, jak choćby między kupującymi i sprzedającymi, patentami i urzędnikami?

Otóż okazuje się, że podstawą ukształtowania się kapitału zaufania społecznego są cnoty obywatelskie, właśnie takie, jak odpowiedzialność, obowiązkowość, solidność, punktualność. Trudno sobie wyobrazić dobrego obywatela, który by w swym postępowaniu i zachowaniu nie przestrzegał cnót obywatelskich. Cnoty obywatelskie są nam wszystkim potrzebne w życiu codziennym, bo ich społeczna wartość przekłada się na sukcesy gospodarcze.

Niestety półwiecze okresu realnego socjalizmu nie tylko nie sprzyjało cnotom obywatelskim, ale powodowało wręcz stopniowe ich zanikanie. Państwo odebrało obywatelom prawo decydowania. Obywatel był traktowany instrumentalnie, a nie podmiotowo. Spowodowało to, że zapomniał on, jakie są jego obowiązki i stopniowo doszedł do wniosku, iż wszystko mu się należy od państwa.

Równocześnie brak rynku, niemożność normalnego zakupu całego szeregu podstawowych artykułów potrzebnych w życiu codziennym wytworzył konieczność „załatwiania”, a nie kupowania, co było prostą drogą do dzisiejszej korupcji.

Musimy umacniać w naszym społeczeństwie cnoty obywatelskie. Muszą stać się one normą naszego codziennego życia. Wielkopolska musi znowu świecić przykładem! W ten właśnie sposób zbudujemy nasz kapitał zaufania społecznego, fundament sukcesów ekonomicznych.

Kamila Wilczyńska
Poznań, dnia 02.03. 2006r.

Dr hab. Kamila Wilczyńska, profesor nadzwyczajny.

Autorka książek naukowych, współtwórcza podręczników szkolnych. Wydała szereg publikacji na temat ekonomicznych zagadnień infrastruktury gospodarczej wsi i rolnictwa. Obecnie wykłada problemy współczesnej gospodarki polskiej i światowej w Wyższej Szkole Handlu i Usług w Poznaniu.

How does one restore common trust among neighbors and particular interest groups such as buyers and sellers or public office clerks and their clients?

As it turns out, the capital of social trust rests on none other but the civil virtues of responsibility, reliability, competence, punctuality, etc. A good citizen may not go against civil virtues in his or her conduct. We all need civil virtues in our daily lives because their social value is prerequisite for economic success.

Regrettably, over the last fifty years, the so-called real socialism not only ignored civil virtues but also contributed to their gradual elimination. The state was set on depriving its citizens of the right to make decisions. It would treat them as objects rather than subjects. As a consequence, citizens forgot their responsibilities and gradually came to believe they were entitled to have the state fulfill all of their needs. The added absence of a liberal market and the resulting shortage of basic products produced a system where needs were satisfied by underhanded arrangements rather than the straightforward buying of products. Needless to say, this opened up the way to widespread corruption as we know it today.

Social virtues urgently need to be instilled in society. Such virtues must become standard behavior practiced on a daily basis. Yet again, Wielkopolska must set an example of just that! In this way, it may contribute to forming our capital of social trust and laying a foundation for future economic success.

Kamila Wilczyńska
Poznań, 2 March 2006

Dr hab. Kamila Wilczyńska. Associate Professor.

Author of many publications, scholarly books, coauthor of school textbooks. Dr Wilczyńska has produced a great number of publications on the economic aspects of rural area and agricultural infrastructure. She currently teaches contemporary Polish and world economics at the Poznań College of Trade and Services.

27 Grudnia 8/10
tel. 061 851 01 58
www.aplauzrestauracja.pl

Aplaúz to nieprzypadkowa nazwa nowo otwartej eleganckiej re restauracji przy Teatrze Polskim, bowiem wnętrze zachwyca ładem, harmonią i spokojem, a kartę menu czyta się jak kolejne akty smakowitego spektaklu. To idealne miejsce na kontynuację wieczoru, kolację z rodziną lub znajomymi po udanym przedstawieniu teatralnym. Każda potrawa to specjalny blask, zapach, smak i ambrozja dla duszy. Właściciele restauracji są zdania, że jedzenie należy traktować z taką samą uwagą, szacunkiem i żywym zainteresowaniem jak wszelkie inne sztuki. Szef Kuchni szczególnie poleca fileciki z kurczaka na karmelową nutę, połędwiczki pieczone soczycie oraz szynkę gotowaną w piwie podawaną pod beszamelem.